

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Niemelä Juha Sakari	Telia Tunnistus	28.11.2024 13:14:24 UTC+02:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (6 sivua)

Työ- ja elinkeinoministeriö

kirjaamo.tem@gov.fi

Lausuntopyyntö itäisen Suomen tuulivoimarakentamisesta, VN/34466/2023

Metsähallituksen lausunto itäisen Suomen tuulivoimarakentamisesta

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteissa on kaksinkertaistaa puhtaan sähkön tuotanto kotimaassa. Suomen energiaomavaraisuutta vahvistetaan kestäväällä tavalla edistämällä puhtaan energian siirtymää. Uusiutuvan energian osuutta energiantuotannossa kasvatetaan ja edistetään toimia, joiden avulla fossiilisista polttoaineista luovutaan sähkön ja lämmön tuotannossa viimeistään 2030-luvulla. Tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään. Hallituksen toimet johtavat luonnonvarojen kestäväan hyödyntämiseen sekä huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden parantamiseen.

Metsähallituksen ilmasto-ohjelma ja strategia tähtäävät valtion alueilla tuotetun uusiutuvan energian moninkertaistamiseen ja vihreän kasvun mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Metsähallituksen roolina on kehittää tuulivoimahankkeet rakennusvalmiiksi. Se tarkoittaa sitä, että etsimme tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, viemme läpi YVA- ja kaavoitusprosessit, teemme voimaloiden sijoittelusuunnitelman, suunnittelemme tiestön ja sähköliittymät ja haemme monenlaisia tarvittavia lupia, mm. rakennusluvat. Näiden vaiheiden jälkeen kilpailutamme hankkeen ja myymme hankeoikeudet. Maa ei kuitenkaan vaihda omistajaa, vaan se säilyy valtion omistuksessa. Metsähallitus saa alueista vuokratuottoja, joka muodostaa osan valtiolle tuloutettavasta tuloksesta. Oman hankekehityksen lisäksi Metsähallitus vuokraa valtion maa-alueita muiden hankekehittäjien tuulivoimahankkeisiin.

Metsähallitus pitää tärkeänä aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamista itäisessä Suomessa. Itäisen Suomen tuulivoimarakentamisen mahdollistaminen hajauttaisi Suomen energiajärjestelmää ja tasaisi tuulivoimatuotannon vaihteluita tuulisuuden vaihdellessa eri puolilla maata. Uusiutuvan energian rakentaminen ja sen myötä kehittyvä sähköverkko lisäisi Itä-Suomen elinvoimaisuutta houkuttelemalla energiantuotantohankkeiden lisäksi vihreään siirtymään kytkeytyviä investointihankkeita, kuten uusiutuvan polttoaineen valmistusta tai datakeskuksia.

Kompensaatiomaksu

Kuten lausunnossa on tuotu esille, Metsähallitus toimii uusiutuvan energian mahdollistajana mm. hankekehittäjäroolin ja tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden vuokranantajana. Toimialarajoitteiden vuoksi Metsähallitus ei voi osallistua hankkeiden rakentamiseen tai energiantuotantoon. Metsähallitus suhtautuu myönteisesti kompensatioalueiden muodostamiseen ja ilmaisee kiinnostuksensa osallistua kompensaation kustannuksiin, mikäli sillä mahdollistetaan valtion alueiden tuulivoiman kehittäminen myös Itä-Suomeen.

Kompensaatiomaksun euromääräisiä arvoja on kuitenkin tässä vaiheessa erittäin haastavaa arvioida. Kompensaatiomaksun tulisi olla riittävän korkea, jotta sen avulla voidaan varmistaa aluevalvonnan toimintakyvyn ylläpitäminen. Maksun ei kuitenkaan tulisi olla niin korkea, että se vaikuttaisi liian negatiivisesti tuulivoimahankkeiden kannattavuuteen ja estäisi investointien toteutumisen. Hankkeiden rakentaminen voisi toteutua aikaisintaan 2020-luvun lopulla tai 2030-luvun alussa. Kompensaatiomaksun määrittelyssä tuleekin huomioida tuulivoimahankkeiden pitkä aikaperspektiivi ja lukuisat investointiympäristöön vaikuttavat seikat, kuten korkotaso, sähkönhinta, sähkönsiirtoyhteydet ja -kustannukset, tuulivoimaloiden hinnat jne.

Tuulivoimahankkeiden toteutuminen edellyttää liittymistä kantaverkkoon, jonka luvitus ja rakentaminen vaatii useita vuosia. Hankekehitysten käynnistyessä tarvittaisiin riittävä varmuus investointien toteutumiseksi, jotta myös kantaverkon investoinnit käynnistyisivät riittävän ripeästi, eikä sähköverkosta muodostuisi tuulivoimatuotannon tai teollisten investointien pullonkauloja. Olisi suositeltavaa selvittää, voisiko kompensatioalueen rahoitus muodostua hankekehittäjien kompensatiomaksujen lisäksi EU-rahoituksesta tai valtion rahoituksesta.

Vakuusmaksu

Metsähallitus suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti vakuusmaksuun, mikäli maksun avulla mahdollistettaisiin tuulivoimahankkeen rakentaminen kompensatioalueelle. Vakuusmaksun tulee kuitenkin olla suuruudeltaan kohtuullinen, jotta hankekehitykset lähtisivät kompensaation rahoituksen kannalta riittävän laajamittaisesti käyntiin. Vakuus- ja kompensatiomaksujen tulisi painottua tuulivoimaloiden rakentamisen jälkeiseen aikaan, jolloin myös tutkavalvonnalle mahdollisesti aiheutuva haitta toteutuu. Hanketoiminnan näkökulmasta kustannukset ajoittuvat investointipäätöksen jälkeiselle ajalle, mikä mahdollistaa kustannusten huomioinnin osana investointipäätöksen yhteydessä tehtävää hankkeen uudelleenrahoitusta.

Valvontakyvyn investointirahoituksen etupainotteisuudesta johtuen selvityksessä esitetty valtion varaama ns. siltarahoitus olisi kannatettava malli, jotta valvontakyvyn ja tuulivoimahankkeiden kehittäminen voisi edetä mahdollisimman ketterästi. Mikäli

kompensaatioalueen ilmavalvontaratkaisun rakentaminen aloitettaisiin vasta, kun kompensaatiotuloja on riittävästi, tulisi hankekehittäjillä olla riittävä näkyvyys kompensaatiotulojen kertymisen kehittymiseen.

Tuulivoimaloiden määrä

Metsähallituksen maa-alueille olisi alustavien arvioiden mukaan mahdollista rakentaa jopa 1 000 tuulivoimalaa, mikäli kompensaatioalue sijoittuu Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan pohjoisosista Koillismaalle ulottuvalle alueelle. Pääosa potentiaalista alueista sijoittuu Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon rajalle sekä Kainuun pohjoisosan ja Koillismaan alueelle.

On todennäköistä, että potentiaalisilla hankealueilla tehtävät tarkemmat selvitykset osoittavat, että kaikki alueet eivät kokonaisuudessaan ole tuulivoimatuotannolle soveltuvaa. Alueella on kuitenkin merkittävää potentiaalia, vaikka kaikki tunnistetut alueet eivät tuulivoimatuotantoon soveltuisikaan. Lisäksi alueella on merkittävää tuulivoimapotentiaalia myös yksityisten omistamilla maa-alueilla.

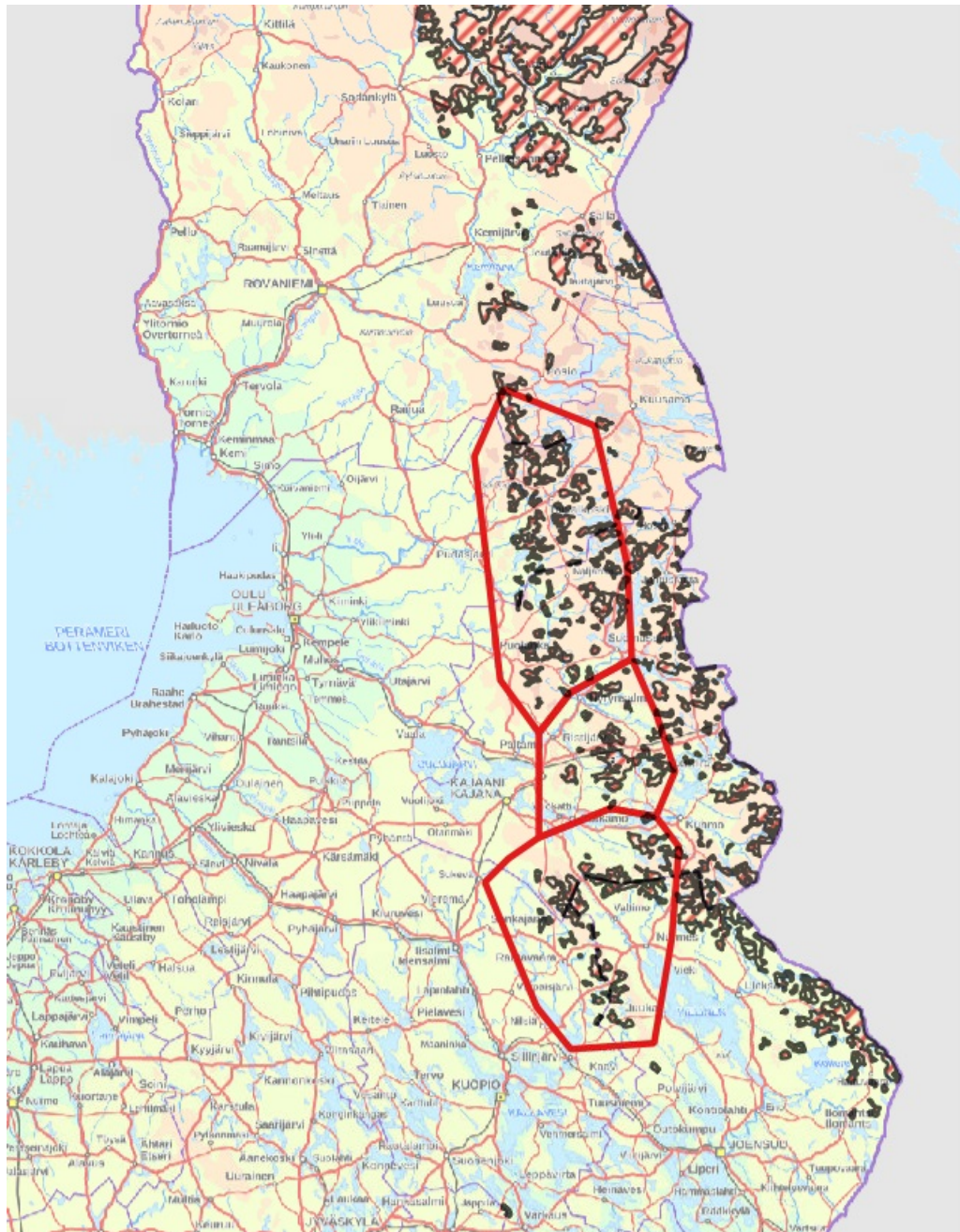
Muut rakentamista ohjaavat tekijät

Metsähallituksen ehdotuksessa on huomioitu tuulivoimarakentamista ohjaavat tekijät, kuten vakituinen ja vapaa-ajan asutus 1,5 kilometrin suojaetäisyydellä sekä luonnonsuojelualueet. Alustavissa tarkasteluissa on huomioitu myös kriittisimmät luontoarvot sekä arvokkaat maisemakokonaisuudet. Tarkasteltavien alueiden laajuuden takia yksityiskohtaisia tarkasteluja ei ole tehty aluekohtaisesti, vaan alueiden potentiaalia on tarkasteltu laajempina kokonaisuuksina. Tuulivoiman paikallinen hyväksyttävyyden rajoittanee myös aluekohtaisia voimalamääriä. Paikallisen hyväksyttävyyden edistämiseksi tulisi kompensaatioalueen sijoittua useamman maakunnan alueelle, näin tuulivoima-alueista saatavia hyötyjä voidaan saada useampien kuntien alueille.

Kompensaatioalue olisi järkevä suunnitella suhteellisen laajaksi siitäkin syystä, että näin voidaan jakaa hankekehitysriskiä siltä varalta, mikäli jokin alue osoittautuu myöhemmin mahdottomaksi hankekehityksen kannalta. Tuulivoimahankkeiden sijoittumiseen ja toteutumiseen vaikuttavat kriittisten luontoarvojen lisäksi mm. maakunta- tai/ja kuntapoliittiset asiat, Puolustusvoimien ja aluevalvonnan toimintaedellytyksien turvaaminen, sähköliityntämahdollisuudet tai/ja sähkönkulutukseen liittyvät investoinnit. Em. muuttujat ja näin potentiaaliset tuulivoima-alueet ovat luonteeltaan dynaamisia, jolloin kompensaatioalue on perusteltua pitää laajana. Myös laajempi kompensaatioalue mahdollistaa enemmän tuulivoimahankkeita jakamaan kompensaatioalueesta koituvia kustannuksia.

Huomioiden Metsähallituksen maiden sijoittuminen, nykyisen rakennuskannan aiheuttamat rajoitteet ja luontoarvot, potentiaalisin kompensaatioalue sijoittuu

Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan pohjoisosista Koillismaalle, ulottuen osin myös Lapin maakunnan alueelle. Tältä alueelta etelään siirryttäessä asutus alkaa rajoittamaan vahvasti tuulivoimarakentamista, ja potentiaaliset alueet ovat harvassa ja pieniä. Pohjoiseen siirryttäessä vaadittavien sähkönsiirtolinjojen pituus kasvaa huomattavasti verrattuna Kainuun ja Pohjois-Karjalan alueelta tarvittaviin siirtolinjoihin. Lisäksi pohjoiseen siirryttäessä poroelinkeinon merkitys kasvaa ja sen yhteensovittaminen laajojen tuulivoimahankkeiden kanssa on haastavampaa. Myös suuret kulutushankkeet vaikuttavat sijoittuvan etenkin Kainuun eteläiseen osaan, jolloin sähkönkulutusta saataisiin myös paikallisesti. Em. seikoista johtuen Metsähallitus ehdottaa ensisijaiseksi kompensatioalueeksi ao. kuvan 1 mukaista kompensatioaluerajausta.

Kuva 1. Metsähallituksen ehdotus kompensaatioalueiksi (punaiset rajaukset). Ehdotusalueiden sisälle sijoittuville Metsähallituksen hallinnoimille alueille voitaisiin alustavan arvion mukaan rakentaa noin 1 000 tuulivoimalaa.

Mikäli kompensaatioalueille sijoittuvien hankkeiden kustannuksella rakennettujen valvontajärjestelmien vuoksi alueellinen tuulivoimapotentiaali kasvaa kompensaatioalueen ulkopuolelle, pitää Metsähallitus tärkeänä, että valvontajärjestelmien kuluja pyritään jyvittämään myös tällaisille kompensaatioalueen

ulkopuolisille hankkeille, jos mahdollista. Muutoin voi olla riskinä, että hankkeet suuntautuisivat kompensatioalueen ulkopuolelle, mutta nauttivat kompensatioalueen hyödyistä "ilmaiseksi". Ratkaisun tulisi olla sellainen, mikä ei haittaa Suomen houkuttelevuutta hyvänä investointimaana. Tuulivoimahankkeiden investointipäätöksiä määrät ovat olleet laskussa.

Metsähallituksen tuulivoimayksikkö pitää kiinnostavana tunnistaa mahdollisuuksien mukaan kompensatioalueiden sisällä ne edullisimmat alueet, joissa olisi mahdollisuus toteuttaa tuulivoimahanke pienimmällä kompensatiolla. Metsähallituksen tuulivoimayksikkö näkee puolustusvoimien toimintaedellytyksien turvaamisen ensiarvoisen tärkeänä. Mikäli puolustusvoimien toimintaedellytyksiä on mahdollista myös huomioida paremmin ja välttää olennaisia haittavaikutuksia tuulivoiman hankekehityksessä tuulivoimaloiden sijoittelua, määrää ja/tai dimensioita muokkaamalla esim. tunnistamalla herkkiä sektoreita, niin Metsähallituksen tuulivoimayksikön puolesta tästä voidaan keskustella Puolustusvoimille sopivalla tarkkuudella.

Puolustusvoimat ovat antaneet Itä-Suomesta useasta tuulivoimahankkeesta positiivisen lausunnon. Itä-Suomen tuulivoimapotentiaalin edistämisen vuoksi on tärkeää harkita em. Positiivisen lausunnon saaneiden alueiden julkistamista, joissa hankekehitys ei ole edennyt. Arvokasta olisi myös ymmärtää, että onko em. alueiden katsottu myös tulevaisuudessa soveltuvan tuulivoimatuotantoon.

Lausunnon on valmistellut Metsähallituksen Kiinteistökehityksen tuulivoimayksikkö.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Juha S. Niemelä
pääjohtaja